

BAB EMPAT

ANALISA DATA

4.0 PENDAHULUAN

Bab ini menerangkan penganalisaan data yang dilakukan berdasarkan soal selidik yang telah diperolehi daripada 28 (100%) responden (28 buah PSS) yang terdiri daripada guru-guru penyelaras PSS sekolah menengah di daerah Klang, Selangor Darul Ehsan.

Objektif kajian bertujuan untuk mengetahui status katalog tradisional dan katalog elektronik di PSS dari segi penggunaan dan pengurusannya. Berikut ialah persoalan-persoalan yang dikemukakan dalam penyelidikan:

- a. Apakah status katalog pusat sumber sekolah menengah dan bagaimana katalog ini digunakan untuk pencarian maklumat?
- b. Berapakah bilangan PSS yang masih menggunakan katalog tradisional dan yang telah menggunakan katalog elektronik?
- c. Bagaimanakah status katalog tradisional dari aspek keterkinian pertambahan rekod, penggunaan, dan pengurusannya?
- d. Bagaimanakah pula status katalog elektronik dari aspek jenis, keperluan, fungsi, penggunaan, dan pengurusannya?

Bab ini mengemukakan hasil-hasil kajian yang disusun di bawah tajuk-tajuk berikut:

- 4.1 Status Katalog di Pusat Sumber Sekolah Menengah
- 4.2 Penggunaan Katalog untuk Pencarian Maklumat
- 4.3 Status Katalog Tradisional

4.4 Status Katalog Elektronik

4.5 Penggunaan Katalog Elektronik atau E-Elektronik

4.6 Pengautomasian Pusat Sumber Sekolah

4.1 STATUS KATALOG PUSAT SUMBER SEKOLAH MENENGAH

Bahagian A soal selidik mengemukakan latar belakang penyelaras dari aspek tahun perkhidmatannya sebagai penyelaras PSS, nama latihan atau program yang diikuti untuk membolehkannya mengurus PSS, dan status katalog di PSS mereka. Responden diminta untuk menanda kepada soalan-soalan yang dikemukakan. Analisis telah dibuat berdasarkan peratusan dan kekerapan.

Berdasarkan analisa, seramai 21 (75.0%) responden menyatakan bahawa PSS mereka telah mempunyai katalog. Hanya 7 (25.0%) responden sahaja yang menyatakan bahawa PSS mereka tidak mempunyai katalog langsung. Kenyataan ini disokong oleh faktor-faktor di dalam Jadual 1. Katalog tidak disediakan kerana 2 (7.1%) responden tidak mempunyai masa yang cukup untuk menyediakan katalog, 2 (7.1%) responden tidak mempunyai masa yang cukup untuk menyediakan katalog dan berpendapat bahawa katalog tidak digunakan oleh pengguna. Manakala 1 (3.6%) responden lagi menyatakan bahawa beliau tidak tahu untuk menyediakan katalog dan 1 (3.6%) responden lagi menyatakan beliau tidak mempunyai masa dan tidak tahu menyediakan katalog serta pada pemerhatian beliau katalog juga tidak digunakan. Manakala 1 (3.6%) responden lain pula memberikan sebab-sebab katalog tidak disediakan. Antara sebab-sebab ini adalah:

- a. Telah mempunyai dan menggunakan sistem pengurusan PSS sendiri sejak mula mengurus PSS
- b. Baru didedahkan dengan teknik pengkatalogan

- c. Telah mengikuti kursus pengkatalogan tetapi telah lupa untuk menggunakanya

Sebab-sebabnya	Kekerapan	Peratusan
Tidak tahu menyediakan katalog	1	3.6
Tidak mampu, tidak tahu dan tidak ada masa yang cukup untuk menyediakan katalog	1	3.6
Tidak mempunyai masa yang cukup untuk menyediakan katalog	2	7.1
Tidak mampu dan tidak ada masa yang cukup untuk menyediakan katalog	2	7.1
Lain-lain	1	3.6
Jumlah	7	25.0

Jadual 1 : Peratusan sebab-sebab katalog tidak ada di PSS. n = 28

Apabila dibandingkan dengan data demografik responden, didapati bahawa peratusan responden yang tinggi dalam menyediakan katalog disebabkan 7 (25.0%) responden telah pun berkhidmat antara 3 hingga 5 tahun dan 7 (25.0%) responden lagi telah berkhidmat di PSS lebih dari 5 tahun. Manakala yang baru berkhidmat antara 1 hingga 2 tahun adalah 11 (39.3%) responden sahaja dan yang kurang perkhidmatannya dari 1 tahun adalah 3 (10.7%) responden sahaja.

	Kerja < 1 th	Kerja 1-2 th	Kerja 3-5 th	Kerja > 5 th	Jumlah
Ada katalog	2	7	6	6	21
Tiada katalog	1	4	1	1	7
Jumlah	3	11	7	7	28

Jadual 2 : Bilangan responden yang mempunyai katalog berdasarkan lama perkhidmatan. n = 28

	Ada katalog	Tiada katalog	Jumlah
Kursus 35 jam	9	4	13
Kursus Sarjana Muuda Pengurusan Pusat Sumber	3	-	3
Kursus Sarjana Muda Sains Perpustakaan & Maklumat	1	-	1
Kursus Sarjana Perpustakaan & Sains Maklumat	2	-	2
Lain-lain	2	1	3
Tiada kursus	4	2	6

Jadual 3 : Bilangan responden yang mengikuti kursus tertentu dan mempunyai katalog
n = 28

Berdasarkan Jadual 2 di atas, PSS yang mempunyai katalog di PSS mereka terdiri daripada 6 orang responden yang telah berkhidmat sebagai penyelaras PSS dari 3 hingga 5 tahun dan 6 orang responden lagi telah berkhidmat lebih dari 5 tahun. Responden yang mempunyai katalog di PSS juga terdiri daripada mereka yang telah mengikuti pelbagai kursus. Sejumlah 9 orang responden telah mengikuti Kursus 35 jam. Manakala 3 orang lagi telah mengikuti Kursus Sarjana Muda PSS, 1 orang telah mengikuti Kursus Sarjana Muda Sains Perpustakaan dan Maklumat, 1 orang lagi telah mengikuti Kursus Sarjana Perpustakaan dan Sains Maklumat, dan 2 orang responden lagi telah mengikuti pelbagai kursus lain. Seramai 4 orang responden lain pula tidak mengikuti apa-apa juar kursus yang diadakan tetapi boleh menyediakan katalog. Jadual 3 jelas menunjukkan bahawa responden yang telah mengikuti kursus professional di dalam bidang sains perpustakaan boleh menyediakan katalog sebagai salah satu modulnya merupakan satu latihan yang harus seseorang penyelaras PSS yang baru mengikutinya bagi melengkapkan diri mereka supaya sentiasa terkini dalam pengurusan pengkatalogan di PSS.

4.2 PENGGUNAAN KATALOG UNTUK PENCARIAN MAKLUMAT

Beberapa cara penggunaan telah disenaraikan bagi mengetahui bagaimana katalog digunakan di 21 buah PSS untuk pencarian maklumat. Jadual 4 menunjukkan statistik cara-cara penggunaan katalog di PSS. Seramai 4 (14.3%) responden sahaja yang menyatakan bahawa katalog digunakan di PSS. Penggunaan katalog boleh dilihat melalui kenyataan 1 (3.6%) responden yang menyatakan bahawa katalog digunakan untuk Kemahiran Maklumat. Manakala, 3 (10.7%) responden lain menyatakan bahawa katalog digunakan untuk pencarian bahan untuk P&P.

Seramai 17 (60.7%) responden tidak menggunakan katalog sama ada untuk pencarian bahan mahupun dalam Kemahiran Maklumat. Jadual 4 menunjukkan statistik penggunaan katalog di PSS.

Sebelum mendapatkan bahan di PSS	3	10.7
Semasa P&P Kemahiran Maklumat	1	3.6
Tidak digunakan semasa membuat pencarian maklumat	6	21.4
Pelajar dan guru tidak tahu cara menggunakan katalog	2	7.1
Murid & guru tidak menggunakan katalog semasa pencarian bahan kerana tidak tahu menggunakannya	2	7.1
Murid tidak menggunakan katalog semasa pencarian maklumat kerana tidak tahu menggunakannya	4	14.3
Semua	1	3.6
Lain-lain	1	3.6

Jadual 4 : Statistik penggunaan katalog di PSS. n = 28

Responden-responden ini telah menyenaraikan beberapa faktor mengapa katalog tidak digunakan. Antara faktor-faktor itu adalah:

- a. Guru-guru dan murid-murid tidak tahu cara menggunakan katalog.
- b. Murid-murid tidak menggunakan katalog kerana tidak tahu cara menggunakan katalog
- c. Murid-murid tidak menggunakan katalog sebelum dan semasa mendapatkan bahan, dan
- d. Lain-lain yang tidak disenaraikan

Faktor ini menunjukkan bahawa guru-guru dan murid-murid tidak menggunakan katalog disebabkan mereka tidak tahu untuk menggunakan katalog itu. Dapatan kajian ini disokong oleh hasil dapatan kajian yang telah dijalankan oleh Jayaweera (2002). Katalog tidak digunakan kerana pelajar-pelajar yang dikaji beliau tidak tahu menggunakan katalog.

Kesemua 17 (60.7%) responden ini juga telah menyatakan bahawa murid-murid tidak dibantu semasa menggunakan katalog. Jadual 5 menunjukkan statistik kekerapan bantuan yang diberikan kepada murid-murid semasa menggunakan katalog.

	Seringkali	Kadang-kadang	Jarang-jarang	Tidak sama sekali
Penyelaras PSS	1	2	4	10
Guru Perpustakaan	1	3	3	10
Guru Mata Pelajaran	-	2	3	12
Pengawas PSS	1	3	3	10

Jadual 5 : Statistik kekerapan bantuan yang diberikan kepada murid-murid semasa menggunakan katalog. n = 28

Dapatan ini disokong dengan hasil kajian yang menunjukkan murid-murid tidak dibantu semasa menggunakan katalog. Sejumlah 10 (35.7%) responden

menyatakan penyelaras PSS tidak sama sekali membantu pelajar menggunakan katalog. Begitu juga bantuan tidak diberi sama sekali oleh guru perpustakaan kepada pelajar berdasarkan 10 (35.7%) responden yang menyatakannya. Sejumlah 12 (42.9%) responden juga menyatakan guru mata pelajaran tidak membantu pelajar langsung semasa menggunakan katalog dalam P&P mereka.

Kenyataan ini menunjukkan katalog tidak langsung diajar kepada murid-murid sama ada dalam Kemahiran Maklumat mahupun semasa membuat pencarian bahan. Oleh itu, jelaslah bahawa murid-murid tidak menggunakan katalog untuk pencarian maklumat kerana mereka tidak diajar cara menggunakan katalog-katalog itu. Penggunaan katalog tidak dititikberatkan kepentingannya sebelum warga sekolah membuat pencarian maklumat di PSS.

4.3 STATUS KATALOG TRADISIONAL

Mengikut hasil kajian, responden daripada 21 buah PSS yang memiliki katalog menyatakan bahawa terdapat pelbagai jenis katalog tradisional yang disediakan. Jadual 6 menunjukkan statistik katalog yang disediakan di PSS.

Jenis Katalog	Kekerapan	Peratusan
Kad Perkara	3	10.7
Kad Pengarang	3	10.7
Kad Judul	2	7.1
Kad Senarai Rak	9	32.1
Semua jenis kad	1	3.6
Kad Perkara + Kad Judul	2	7.1
Kad Pengarang + Kad Perkara + Kad Senarai Rak	1	3.6

Jadual 6 : Statistik katalog yang disediakan di PSS. n = 28

Seramai 9 (32.1%) responden menyatakan jenis katalog tradisional yang banyak terdapat di PSS ialah Kad Senarai Rak. Hal ini diikuti dengan 3 (10.7%) responden menyatakan Kad Perkara juga terdapat di PSS. Manakala 2 (7.1%) responden menyatakan Kad Judul juga terdapat di PSS. Seramai 3 (10.7%) responden juga menyatakan Kad Pengarang terdapat di PSS. Manakala 2 (7.1%) responden lain menyatakan pelbagai kombinasi kad seperti Kad Perkara, dan Kad Judul ada juga disediakan. Begitu juga dengan kenyataan 1 (3.6%) responden yang menyatakan bahawa PSS juga ada menyediakan kombinasi Kad Pengarang, Kad Perkara, dan Kad Senarai Rak.

Kad Senarai Rak merupakan kad katalog yang banyak disediakan di PSS. Kad Senarai Rak mengandungi butiran bibliografik bahan, harga, bilangan bahan yang terdapat di PSS dan sumber bahan tersebut boleh didapati. Butiran-butiran ini diperlukan oleh penyelaras PSS untuk mengurus koleksi yang ada atau juga untuk menambah koleksi itu di PSS. Jelaslah menunjukkan bahawa Kad Senarai Rak merupakan katalog tradisional yang sangat penting dan diperlukan untuk pengurusan koleksi di PSS.

Sejumlah 17 (60.7%) responden menyatakan penyediaan kad-kad katalog hanyalah untuk bahan-bahan bercetak seperti buku-buku ulangkaji peperiksaan, buku pengetahuan, ensaiklopedia, kamus, dan buku fiksyen. Bahan-bahan ini merupakan bahan rujukan yang paling tinggi permintaannya di peringkat sekolah menengah. Manakala kad katalog untuk bahan-bahan alat bantu mengajar hanya sedikit sahaja disediakan iaitu oleh 1 (3.6%) responden sahaja. Kad katalog untuk bahan-bahan bercetak, alat bahan mengajar bercetak dan alat bahan mengajar berelektronik telah disediakan oleh sejumlah 2 (7.1%) responden. Hanya 1 (3.6%) responden sahaja yang

menyediakan kad katalog untuk bahan-bahan bercetak dan juga alat bahan mengajar bercetak. Jelaslah kajian ini menunjukkan penyelaras hanya menyediakan kad katalog untuk koleksi bahan-bahan bercetak seperti buku-buku sahaja. Buku-buku merupakan bahan rujukan yang paling mudah untuk didapati dan boleh digunakan oleh murid-murid sekolah menengah.

Sejumlah 10 (35.7%) responden telah menyatakan kad-kad katalog yang disediakan ini mengikut peraturan AACR. Peraturan ini memang digunakan oleh semua perpustakaan di dunia. Walaupun penyediaan kad-kad katalog berdasarkan nota kursus agak tinggi iaitu oleh 6 (21.4%) responden, tetapi nota-nota kursus ini disediakan oleh PSPN, PKG atau BTP adalah berdasarkan peraturan AACR mengikut persepsi penyedia-penyedia modul itu. Manakala 3 (10.7%) responden menyediakan katalog berdasarkan buku panduan daripada BTP iaitu Modul Kemahiran Pengurusan Sumber Untuk Guru. Bagaimanapun, masih ada 2 (7.1%) responden yang menyediakan kad-kad katalog berdasarkan sistem sendiri. Jadual 7 menunjukkan peraturan yang digunakan untuk mengkatalog bahan.

Peraturan mengkatalog	Kekerapan	Peratusan
Berdasarkan peraturan AACR	10	35.7
Berdasarkan nota-nota kursus	6	21.4
Berdasarkan buku panduan BTP (Modul Kemahiran Pengurusan Sumber Untuk Guru)	3	10.7
Berdasarkan sistem sendiri	2	7.1

Jadual 7: Peraturan yang digunakan untuk mengkatalog bahan.
n = 28

Seramai 14 (50.0%) responden menyatakan bahawa kad-kad katalog ini diletakkan di ruang rak terbuka di perpustakaan PSS. Hanya 7 (25.0%) responden sahaja yang menyatakan kad-kad katalog ini diletakkan di bilik kerja PSS untuk kemudahan penyelaras kerana kebanyakan kad katalog yang disediakan ialah Kad Senarai Rak yang mengandungi butir-butir terperinci bahan koleksi di PSS seperti yang dibuktikan dalam hasil kajian di atas.

Dalam konteks penyediaan kad katalog, ramai orang yang terlibat. Jadual 8 menunjukkan senarai penyedia-penyedia kad katalog di PSS. Seramai 9 (32.9%) Penyelaras PSS bertanggungjawab untuk menyediakan kad katalog. Bagaimanapun, sejumlah 4 (14.2%) responden menyatakan guru perpustakaan dan JK Kerja PSS juga banyak membantu dalam penyediaan kad katalog ini. Terdapat di sesetengah sekolah, seramai 2 (7.1%) responden menyatakan bahawa pengawas PSS juga membantu penyelaras untuk menyediakan kad-kad katalog.

Selain itu, seramai 2 (7.1%) responden menyatakan bahawa penyelaras PSS, guru perpustakaan dan guru BBM juga menyediakan katalog. Begitu juga dengan kenyataan 3 (10.7%) responden yang menyatakan kombinasi penyelaras PSS, guru BBM, JK Kerja PSS dan guru Perpustakaan juga menyediakan kad katalog. Hal ini menunjukkan bahawa mereka yang terlibat dengan pengurusan PSS seperti Penyelaras, JK Kerja, guru Perpustakaan, guru BBM dan pengawas PSS yang terlatih boleh menyediakan kad katalog.

Penyedia kad katalog	Kekerapan	Peratusan
Penyelaras PSS	9	32.1
Guru perpustakaan	2	7.1
Pengawas PSS	2	7.1
JK Kerja PSS	2	7.1
Penyelaras PSS, Guru perpustakaan, Guru BBM, Pengawas PSS & JK Kerja PSS	1	3.6
Penyelaras PSS, Guru perpustakaan & Guru BBM	2	7.1
Penyelaras PSS, Guru BBM & JK Kerja PSS	1	3.6
Penyelaras PSS & JK Kerja PSS	1	3.6
Guru perpustakaan & JK Kerja PSS	1	3.6

Jadual 8 Senarai penyedia-penyedia kad katalog, n = 28

Daripada 21 responden yang mempunyai katalog, sejumlah 5 (17.9%) responden menyatakan bahawa bilangan kad katalog sentiasa bertambah apabila Penyelaras PSS ataupun guru perpustakaan mempunyai masa yang terluang untuk menyediakannya. Bagaimanapun, sebilangan responden iaitu 6 (21.4%) menyatakan bahawa bilangan kad katalog juga sentiasa bertambah apabila koleksi baru bertambah. Seramai 2 (7.1%) responden pula menyatakan bahawa bilangan kad katalog bertambah apabila koleksi bertambah dan penyelaras pula mempunyai masa untuk menyediakannya. Bagaimanapun, 8 (28.6%) responden menyatakan sebab-sebab lain mengapa mereka menambah bilangan kad katalog di PSS. Jadual 9 menunjukkan keadaan yang menyebabkan pertambahan kad katalog di PSS.

Bilangan katalog bertambah apabila	Kekerapan	Peratusan
Koleksi bertambah	6	21.4
Penyelaras mempunyai masa untuk menyediakannya.	5	17.9
Koleksi bertambah dan penyelaras mempunyai masa untuk menyediakannya	2	7.1
Sebab-sebab lain	8	28.6

Jadual 9: Pertambahan bilangan katalog berdasarkan situasi. n = 28

Jelaslah bahawa katalog sentiasa terkini dari segi pertambahan bilangan rekodnya. Bagaimanapun, bilangan katalog sukar untuk ditambah secara tetap kerana penyelaras PSS tidak mempunyai cukup masa untuk menyediakan katalog-katalog ini. Begitu juga dengan JK Kerja, guru Perpustakaan dan guru BBM kerana guru-guru ini termasuk penyelaras PSS mempunyai jadual yang padat untuk mengajar, terlibat dengan sukan dan juga aktiviti kokurikulum di sekolah. Hal ini terbukti dalam kajian yang dilakukan oleh Abrizah (1998).

Kementerian Pendidikan telah memutuskan bahawa Pekeliling Pentadbiran Bilangan 3/1967 dipinda. Dalam pekeliling ini terdapat penerangan yang menyatakan bahawa penyelaras PSS dan Guru Media diperuntukkan 18 masa sahaja dalam seminggu untuk pengajaran dan masa-masa yang lainnya hendaklah ditumpukan kepada tugas-tugas dalam bidang-bidang PSS. Bagaimanapun, ada pihak pentadbir sekolah yang memberikan waktu mengajar kepada penyelaras PSS sehingga 24 masa dalam seminggu. Selain itu, penyelaras PSS dan Guru Media ini juga memegang jawatan sebagai penasihat persatuan dan guru rumah sukan. Oleh itu, penyelaras PSS bukan sahaja tidak mempunyai masa yang cukup untuk menyediakan kad bahkan beliau juga tidak berupaya untuk mengurus PSS secara sistematik. Jelaslah, kajian ini menunjukkan bahawa pengurusan kad katalog sentiasa diabaikan di PSS kerana guru-

guru penyelarasnya tidak mempunyai masa yang cukup untuk mengurus kad-kad katalog ini.

Kad-kad katalog ini juga dilakukan proses pilihbuang oleh 11 (39.3%) responden sahaja apabila mereka rasa proses itu perlu dilakukan sahaja. Hanya seorang (3.6%) responden sahaja yang menjalankan proses pilihbuang untuk setiap 1 atau 3 tahun seperti yang digalakkan oleh PSPN. Manakala 9 (32.17%) responden yang lain menyatakan sebab-sebab lain mengapa proses pilihbuang tidak dapat dijalankan. Berdasarkan pemerhatian penyelidik, kad katalog tidak dapat dilakukan pilihbuang mengikut masa yang ditetapkan kerana penyelaras PSS tidak mempunyai masa untuk melakukannya.

Sebagai kesimpulannya, persoalan penyelidik telah dapat dijawab. Katalog tradisional ini sering diabaikan penggunaannya untuk pencarian maklumat, pertambahan dari segi bilangan rekod yang kurang dan juga pengurusannya tidak cekap dari segi penyediaan katalog, membuat pilihbuang dan penempatan katalog tradisional itu sendiri di PSS.

4.4 STATUS KATALOG ELEKTRONIK

Berdasarkan penyelidikan, daripada 21 PSS yang mempunyai katalog, 9 (32.1%) responden menyatakan PSS mereka telah diautomasi. Daripada jumlah ini, 6 (21.4%) responden masih menggunakan kedua-dua jenis katalog tradisional dan katalog elektronik dalam penggunaan di PSS mereka. Manakala 3 (10.7%) responden menyatakan bahawa mereka telah memberhentikan aktiviti menyediakan katalog tradisional dan hanya menggunakan katalog elektronik sepenuhnya.

Kebanyakan PSS menggunakan sistem automasi yang ada di pasaran. Ada sistem automasi yang telah dicadangkan oleh pihak PSPN dan juga pihak PPD. Bagaimanapun, pemilihan sistem automasi adalah terpulang kepada pihak pentadbiran sekolah untuk memperolehnya berdasarkan peruntukan kewangan terutamanya. Jenis-jenis sistem automasi yang digunakan disenaraikan di dalam Jadual 10.

Nama Sistem	Kekerapan	Peratusan
SPPSS	3	10.7
Pustaka	2	7.2
Pangkalan Data (dibangunkan sendiri)	1	3.6
Pustakawan	1	3.6
CNI	1	3.6
Lain-lain	1	3.6

Jadual 10 : Sistem automasi yang digunakan di PSS. n = 28

Sistem yang paling banyak digunakan ialah SPPSS (3 PSS) dan Pustaka (2 PSS). Pilihan sistem bergantung kepada pendedahan mengenai sistem tersebut. Sejumlah 3 (10.7%) Penyelaras PSS mengetahui sistem-sistem ini melalui penerangan oleh PSPN. Sejumlah 3 (10.7%) responden lagi telah mendapat penerangan daripada kawan-kawan yang merupakan penyelaras dari sekolah-sekolah lain yang telah menggunakan sistem itu. Manakala 2 (7.1%) responden pula telah menerima penerangan dari pihak individu syarikat iaitu semasa mesyuarat ataupun bengkel-bengkel yang dijalankan oleh pihak PPD. Penerangan dari pihak individu syarikat itu telah dibuat sendiri oleh syarikat berkenaan dengan cara datang ke sekolah-sekolah untuk dibuat promosi. Hanya 1 (3.6%) responden sahaja yang telah mengetahui tentang sistem-sistem lain-lain ini. Penyelaras ini mengetahui tentang sistem itu

melalui bekas pelajar mereka yang telah membangunkan sistem itu dan menjalankan ujicuba dengan PSS sekolah lama mereka. Hal ini menunjukkan bahawa PSS akan menggunakan sistem yang tertentu selepas sistem ini didedahkan oleh pihak PSPN atau PPD. Semasa temubual penyelidik dengan responden, mereka menyatakan bahawa sistem yang digunakan biasanya telah dicadangkan oleh pihak PSPN ataupun PKG.

Walaupun pihak BTP telah melaksanakan Projek Munsyi di 14 buah sekolah menengah yang terpilih di Malaysia tetapi projek ini tidak menunjukkan prestasi yang membanggakan. Pelaksanaannya masih tidak menjangkau ke sekolah-sekolah menengah yang lain. Oleh itu, pihak BTP harus membuat bedah siasat tentang kelemahan projek itu. BTP dan PSPN harus bekerjasama untuk melantik pegawai-pegawai baru dan juga mengadakan kursus dan bengkel kepada guru-guru baru yang terlibat dengan projek ini. Pertambahan peruntukan juga perlu ditambah kepada sekolah-sekolah yang terlibat.

Daripada pemerhatian dan tinjauan penyelidik didapati projek ini kurang berkesan kerana tiada penyelaras pelapis di sekolah-sekolah yang terlibat itu. Apabila seseorang penyelaras yang telah menerima kursus bertukar, penyelaras yang mengantikannya tidak dapat melaksanakan projek itu. Projek ini sangatlah baik jika dikaji daripada kertas rancangannya. Jika satu sistem ini dapat digunakan di seluruh sekolah di Malaysia, satu pakatan kerjasama untuk menyediakan katalog dapat dijalankan secara berkongsi. Katalog yang telah dibuat oleh sebuah PSS boleh disalin dan digunakan oleh PSS yang lain. Perkara ini telah lama diperaktikkan oleh sebuah daerah kawasan, atau negeri di sekolah-sekolah di luar negara seperti yang dilakukan di Nova Scotia (Gunn, 2000) dan di Ohio (Husted, 2002).

Berdasarkan kajian, sejumlah 4 (14.3%) responden menyatakan mereka telah mendapat sistem-sistem ini melalui pembekal-pembekal yang kebanyakannya terdiri daripada pihak swasta. Sejumlah 4 (14.3%) responden lain pula menyatakan mereka telah mendapat sistem-sistem ini daripada pihak PSPN. Pihak PSPN hanya membantu membekalkan sistem SPPSS sahaja kepada sekolah-sekolah. Manakala 1 (3.6%) responden lain telah mendapat tahu tentang sistem melalui pihak PSPN dan juga dari pihak swasta.

Walaupun begitu, 4 (14.3%) responden menyatakan bahawa kebanyakan sistem-sistem ini telah dibangunkan mengikut peraturan sendiri berdasarkan kehendak syarikat yang membangunkan sistem-sistem itu. Hanya 3 (10.7%) responden sahaja yang menyatakan sistem-sistem ini dibangunkan mengikut peraturan AACR. Bagaimanapun, sistem-sistem ini juga tidak mematuhi sepenuhnya peraturan-peraturan AACR itu. Manakala 2 (7.1%) responden menyatakan sebahagian kecil sistem masih lagi dibina berdasarkan peraturan dan kehendak sendiri pembekal tanpa ada panduan yang standard. Tiada sistem setakat ini yang didapati melalui sumbangan dari universiti tertentu dan pindahturun dari internet. Jadual 11 menunjukkan peraturan sistem yang digunakan oleh katalog elektronik.

Peraturan mengkatalog	Kekerapan	Peratusan
Berdasarkan peraturan AACR	3	10.7
Berdasarkan kehendak syarikat tertentu	4	14.3
Berdasarkan sistem sendiri	2	7.1

Jadual 11 : Peraturan yang digunakan untuk mengkatalog bahan secara elektronik. n = 28

Jika dibandingkan antara penyediaan katalog tradisional dan katalog elektronik, responden menyatakan katalog tradisional lebih mematuhi peraturan AACR

berdasarkan kenyataan 10 (35.7%) responden berbanding dengan katalog elektronik yang hanya mematuhi peraturan AACR berdasarkan kenyataan 3 (10.7%) responden semasa penyediaan katalognya.

Automasi di PSS banyak digunakan untuk pelbagai jenis pengurusan PSS. Sejumlah 3 (10.7%) responden menyatakan automasi digunakan untuk merekod perolehan. Seramai 1 (3.6%) responden menyatakan automasi digunakan untuk merekod Program NILAM sahaja. Seramai 5 (17.9%) responden yang selebihnya telah menyatakan bahawa automasi berfungsi untuk pelbagai kombinasi urusan untuk memudahkan penyelaras mengurus PSS. Jadual 12 menunjukkan penggunaan automasi dalam pengurusan PSS.

Berdasarkan kajian, kebanyakan sistem automasi ini berfungsi untuk merekod perolehan bahan, sirkulasi, pencarian bahan dan BBM serta merekod Program NILAM. Segala aspek fungsi ini memudahkan penyelaras untuk mengurus PSS kerana kebanyakan tugas yang perlu dilakukan oleh penyelaras boleh dibantu oleh sistem-sistem automasi ini.

Penggunaan automasi	Kekerapan	Peratusan
Merekod perolehan bahan	3	10.7
Merekod Program NILAM	1	3.6
Merekod perolehan bahan, sirkulasi, membuat laporan, pencarian bahan	3	10.7
Merekod perolehan bahan, sirkulasi, membuat pesanan pembelian barang, membuat laporan, pencarian bahan, merekod Program NILAM & membuat barcode	2	7.1

Jadual 12 : Penggunaan automasi dalam pengurusan PSS. n = 28

Berdasarkan kajian, kesemua sistem yang digunakan di PSS adalah secara ‘*standalone*’. Mengikut pemerhatian penyelidik, kesemua PSS yang dilawati hanya mempunyai sebuah komputer sahaja yang digunakan untuk urusan PSS. Sistem yang digunakan tidak dapat dirangkaikan untuk kegunaan pengguna. Sistem yang dimiliki juga tidak berasaskan ‘*web-based*’. Oleh itu, guru-guru dan murid-murid tidak dapat membuat pencarian secara ‘*on-line*’ dan juga secara jarak jauh.

4.5 PENGGUNAAN KATALOG ELEKTRONIK ATAU E-KATALOG

Berdasarkan kajian, 5 (17.9%) responden menyatakan bahawa katalog elektronik atau e-katalog digunakan oleh guru-guru untuk mendapatkan maklumat di PSS. Bagaimanapun, 2 (7.1%) responden menyatakan bahawa sebilangan guru-guru tidak menggunakan e-katalog untuk pencarian bahan dan maklumat untuk P&P atau apa-apa tujuan lain. Manakala, 2 (7.1%) responden menyatakan ada guru-guru yang tidak tahu cara menggunakan e-katalog di PSS. Jadual 13 menunjukkan penggunaan e-katalog oleh guru-guru di PSS.

Penggunaan e-katalog	Kekerapan	Peratusan
Untuk mendapat maklumat di PSS	5	17.9
Tidak menggunakan e-katalog	2	7.1
Untuk mendapatkan maklumat di PSS tetapi tidak tahu menggunakan e-katalog	1	3.6
Tidak menggunakan e-katalog kerana tidak tahu menggunakannya	1	3.6

Jadual 13 : Penggunaan e-katalog oleh guru-guru di PSS. n = 28

Berdasarkan kajian juga, 3 (10.7%) responden membuat pencarian maklumat menggunakan e-katalog melalui tajuk perkara. Seramai 3 (10.7%) responden pula

menyatakan bahawa mereka menggunakan nombor panggilan untuk mendapatkan maklumat di PSS. Seramai 2 (7.1%) responden lagi menyatakan pencarian maklumat dilakukan melalui nombor panggilan, nama pengarang dan judul. Semua kombinasi ini tidak merupakan cara pencarian *Boolean* ataupun '*Boolean Search*' walaupun ini adalah kaedah yang sepatutnya digunakan untuk mendapatkan maklumat di PSS.

Jadual 14 memaparkan cara pencarian maklumat dilakukan di PSS.

Pencarian maklumat dijalankan melalui	Kekerapan	Peratusan
Tajuk perkara	3	10.7
Nombor panggilan	3	10.7
Judul	1	3.6
Nombor panggilan, nama pengarang dan judul	2	7.1

Jadual 14 : Cara pencarian maklumat dilakukan di PSS. n = 28

Walaupun PSS telah mempunyai sistem automasi tetapi penggunaan katalog elektroniknya masih tidak digunakan oleh murid-murid mahupun guru-gurunya. Mengikut kajian, 7 (25.0%) responden menyatakan pengajaran penggunaan e-katalognya tidak diajar sama sekali dalam kemahiran maklumat. Sejumlah 3 (10.7%) responden pula menyatakan pengajaran penggunaan e-katalog hanya diajar secara jarang-jarang dan kadang-kadang mengikut keperluan pengguna sahaja. Seramai 6 (21.4%) responden juga menyatakan pengajaran penggunaan e-katalog tidak dijalankan sama sekali oleh penyelaras PSS semasa di dalam kelas perpustakaan di sekolah-sekolah. Hanya 5 (17.8%) responden sahaja yang menyatakan bahawa pengajaran cara menggunakan e-katalog diajar secara kadang-kadang melalui kelas perpustakaan. Manakala 3 (10.7%) responden menyatakan mereka mengajar penggunaan e-katalog secara jarang-jarang semasa pihak sekolah menjalankan Program Orientasi Murid-murid Tingkatan Satu. Hal ini menunjukkan murid-murid

hanya belajar cara menggunakan e-katalog sekali dalam masa lima atau enam tahun persekolahan mereka di peringkat menengah.

Seramai 4 (14.2%) responden juga menyatakan ada guru mata pelajaran mengajar cara menggunakan e-katalog semasa P&P. Bagaimanapun, seramai 2 (7.1%) responden yang lain menyatakan pengawas-pengawas PSS yang tahu menggunakan e-katalog telah mengajar pengguna-pengguna yang lain untuk menggunakan e-katalog untuk pencarian bahan. Seramai 2 (7.1%) responden telah melihat ada antara rakan-rakan pelajar telah mengajar rakan-rakan mereka yang lain cara untuk menggunakan e-katalog di PSS semasa pencarian bahan dilakukan. Bagaimanapun, seramai 2 (7.1%) responden telah menyatakan ada juga murid-murid yang belajar menggunakan e-katalog secara sendirian.

Kajian ini menunjukkan pengajaran penggunaan e-katalog banyak dilakukan semasa Program Orientasi Tingkatan Satu iaitu ketika murid-murid ini baru menjakkan kaki di sekolah menengah dan baru mula mengenali bilik-bilik khas di sekolah serta perkhidmatan-perkhidmatan yang disediakan. Murid-murid ini juga seterusnya banyak belajar menggunakan e-katalog menerusi rakan sebaya kerana kumpulan ini lebih hampir dengan mereka. Hal ini menunjukkan persoalan penyelidik telah dapat dijawab, iaitu katalog elektronik tidaklah banyak digunakan oleh murid-murid untuk pencarian bahan di PSS.

Sistem automasi yang digunakan di PSS banyak memberi kemudahan kepada penyelaras-penyelaras PSS. Walaupun begitu, mengikut kajian, hanya 5 (17.9%) responden menyatakan sistem seringkali dihidupkan untuk kegunaan pengguna. Seramai 2 (7.1%) responden lain pula menyatakan sistem jarang-jarang dihidupkan dan

1 (3.6%) responden menyatakan sistem kadang-kala dihidupkan di PSS untuk kegunaan pengguna. Hanya 4 (14.3%) responden sahaja yang menyatakan sistem dihidupkan untuk kegunaan penyelaras dan JK Kerja menggunakanannya.

Sejumlah 5 (17.9%) responden menyatakan sistem tidak rosak dan boleh digunakan pada setiap hari. Bagaimanapun, 4 (14.3%) responden menyatakan sistem tidak boleh digunakan oleh pengguna lain selain daripada penyelaras dan JK Kerja sahaja. Berdasarkan pemerhatian penyelidik, setiap PSS hanya mempunyai sebuah komputer sahaja untuk digunakan sebagai pangkalan data. Oleh itu, sukar bagi penyelaras PSS untuk membenarkan pengguna lain menggunakan komputer untuk membuat pencarian secara ‘*on-line*’. Seramai 5 (17.9%) responden juga menyatakan mereka (iaitu penyelaras PSS) tahu menggunakan sistem automasi yang dibekalkan ke PSS mereka. Hanya 2 (7.1%) responden menyatakan bahawa pengguna yang terdiri daripada guru-guru dan murid-murid sahaja yang tidak tahu menggunakan sistem automasi yang ada di PSS. Bagaimanapun, 6 (21.4%) responden seringkali menyatakan sistem mudah untuk digunakan kerana 8 (28.6%) responden lain menyatakan buku panduan atau manual penggunaan ada disediakan sebagai kemudahan pengguna. Seramai 6 (21.4%) responden juga seringkali menyatakan sistem automasi menggunakan bahasa yang mudah difahami oleh penyelaras dan pengguna.

Apabila ditanya mengenai kebaikan sistem automasi yang digunakan, 7 (25.0%) responden menyatakan sistem yang mereka gunakan seringkali baik kerana menepati peraturan AACR. Seramai 1 (3.6%) responden sahaja yang menyatakan sistem yang digunakan jarang-jarang dan kadang-kadang sahaja menepati peraturan AACR. Hal ini menunjukkan kebanyakan sistem automasi yang digunakan di PSS adalah menepati peraturan AACR secara amnya.

Manual penggunaan yang dibekalkan bersama-sama sistem automasi adalah mudah untuk difahami berdasarkan kenyataan 6 (21.4%) responden. Seramai 7 (25.0%) responden pula menyatakan harga sistem adalah berpatutan juga. Oleh itu, dapatlah dikatakan bahawa kebanyakan harga pasaran bagi sistem automasi adalah berpatutan, tidak mahal dan tidak murah serta membolehkan sekolah-sekolah untuk membeli dan memperolehnya. Berdasarkan kenyataan 7 (25.0%) responden, sistem seringkali boleh memuatkan perolehan bahan lebih daripada 20 000. Seramai 4 (14.3%) responden juga seringkali menyatakan sistem automasi yang digunakan mempunyai beberapa fungsi seperti sirkulasi, penyimpanan rekod perolehan, kemudahan membuat ‘barcode’, merekod Program NILAM, dan lain-lain. Seramai 4 (14.3%) responden menyatakan bahawa laporan tahunan juga seringkali dapat dibuat dan dicetakkan untuk simpanan.

4.6 PENGAUTOMASIAN PUSAT SUMBER SEKOLAH

Kementerian Pendidikan dalam pelaksanaan Sekolah Bestari telah meuarangkan agar PSS mengautomasikan koleksi PSS mereka. Bagaimanapun, berdasarkan kajian sebanyak 17 (60.7%) responden akan mengautomasikan PSS mereka. Manakala yang tidak akan mengautomasikan PSS hanyalah 2 (7.1%) sahaja. Hal ini menunjukkan seruan dan kehendak kementerian akan dapat dipenuhi menjelang tahun 2020.

Berdasarkan beberapa sistem automasi yang telah digunakan oleh beberapa buah sekolah, sistem-sistem ini juga telah dicadangkan untuk sekolah-sekolah yang akan menguatomasikan PSS mereka. Seramai 8 (28.6%) responden akan mengautomasikan PSS mereka menggunakan sistem Pustaka. Manakala sistem lain

seperti SPSS dan CNI hanya diminati masing-masing oleh 1 (3.6%) responden sahaja. Sistem yang berbentuk pangkalan data (yang dibangunkan sendiri oleh penyelaras) diminati oleh 2 (7.1%) responden dan lain-lain sistem yang tidak dikategorikan diminati oleh 5 (17.9%) responden. Jadual 15 menunjukkan sistem-sistem yang menjadi pilihan responden.

Sistem pilihan	Kekerapan	Peratusan
SPPSS	1	3.6
Pustaka	8	28.6
CNI	1	3.6
Pangkalan data	2	7.1
Lain-lain	5	17.9

Jadual 15 : Nama-nama sistem yang menjadi pilihan responden. n = 28

Berdasarkan kajian, 8 (28.6%) responden mungkin akan menggunakan sistem Pustaka sebagai sistem automasi di PSS mereka berbanding dengan 1 (3.6%) responden yang akan menggunakan sistem SPPSS sebagai sistem automasi mereka. Hal ini menjadi tanda tanya kepada penyelidik memandangkan 3 (10.7%) responden telah menggunakan sistem SPPSS berbanding dengan 2 (7.1%) responden yang telah menggunakan sistem Pustaka. Hal ini mungkin disebabkan sistem Pustaka lebih mematuhi peraturan AACR semasa penyediaan katalog elektroniknya jika dilihat pada perbandingan jadual mematuhi sistem mengkatalog.

Apabila diselidiki, 11 (39.3%) responden seringkali menyatakan manual penggunaan sistem yang dipilih sangat mudah untuk difahami bagi menggunakannya. Manakala, 8 (28.6%) responden pula menyatakan harga sistem yang dipilih adalah seringkali berpatutan untuk dimiliki atau mampu dibeli. Seramai 8 (28.6%) responden

juga menyatakan sistem-sistem yang dipilih ini seringkali boleh memuatkan lebih daripada 20 000 rekod perolehan. Perkara ini sangat sesuai untuk peringkat sekolah-sekolah menengah yang mempunyai koleksi yang banyak. Sejumlah 11 (39.3%) responden juga seringkali menyatakan sistem yang dipilih mempunyai banyak fungsi pengurusan bagi memudahkan tugas-tugas penyelaras PSS. Akhirnya, seramai 7 (25.0%) responden menyatakan seringkali dan 7 (25.0%) resonden lain menyatakan kadang-kadang, pembekal sistem akan memberikan perkhidmatan yang berterusan jika sistem mereka dibeli oleh pihak sekolah.

Daripada 2 responden yang tidak bercadang mengautomasikan PSS mereka, salah seorang menyatakan bahawa beliau tidak mahir menggunakan komputer. Manakala 1 (3.6%) responden lagi tidak akan mengautomasi PSS kerana tidak dapat membuat keputusan untuk memilih sistem automasi yang baik dan menepati standard AACR. Berdasarkan penyelidikan ini, persoalan mengenai bilangan PSS yang telah menggunakan katalog elektronik sukar untuk bertambah memandangkan ada beberapa buah sekolah yang masih enggan untuk bertukar kepada sistem automasi untuk pengurusan koleksi bahan mereka. Walaupun, sistem automasi memudahkan penggunaan e-katalog tetapi pihak sekolah masih belum nampak akan keperluannya untuk murid-murid di masa hadapan dalam menghadapi zaman limpahan maklumat.

4.7 KESIMPULAN

Bab 4 mengemukakan analisis kajian dalam 4 bahagian. Pertama, telah didapati hanya 21 (75.0%) buah PSS di daerah Klang ini yang mempunyai katalog jika dibandingkan dengan 22 (78.6%) bilangan penyelaras-penyelaras yang telah mendapat latihan yang agak cukup untuk menyediakan katalog.. Terdapat 12 (42.9%) PSS yang

masih menggunakan katalog tradisional, dan 3 (10.7%) PSS yang mempunyai katalog elektronik Manakala 6 (21.4%) PSS yang mempunyai kedua-dua jenis katalog tradisional dan katalog elektronik. Statistik ini dapat memperlihat status katalog pusat sumber sekolah menengah di daerah Klang Selangor Darul Ehsan ketika ini.

Bahagian kedua mengkaji status katalog tradisional dan penggunaannya dalam pencarian maklumat. Bahagian ini telah mendapati bahawa beberapa jenis katalog tradisional telah disediakan di PSS. Sejumlah 6 (21.3%) responden menyediakan Kad Senarai Rak, 2 (7.1%) responden telah menyediakan Kad Perkara. Manakala 1 (3.6%) responden sahaja yang menyediakan Kad Judul dan 2 (7.1%) responden menyediakan Kad Pengarang. Sebanyak 10 (35.7%) responden telah menyatakan bahawa katalog tradisional yang disediakan adalah berdasarkan peraturan AACR. Katalog tradisional ini telah digunakan oleh 3 (10.7%) responden untuk mendapatkan bahan, dan 1 (3.6%) responden lain telah menggunakan katalog tradisional ini semasa pengajaran dan pembelajaran Kemahiran Maklumat. Kajian ini menunjukkan katalog tradisional tidak digunakan dengan sepenuhnya untuk pencarian maklumat.

Bahagian ketiga mengkaji status katalog elektronik dan penggunaannya dalam pencarian maklumat. Bahagian ini telah mendapati 3 (10.7%) PSS di daerah Klang telah diautomasi menggunakan beberapa sistem yang dinyatakan. Sistem-sistem yang digunakan ialah seperti SPPSS (di tiga buah PSS), Pustaka (di dua buah PSS), Pangkalan data (sebuah PSS sahaja), Pustakawan dan CNI (masing-masing sebuah PSS) serta sistem-sistem lain yang tidak dinyatakan (sebuah PSS juga). Sistem automasi ini telah digunakan oleh 2 (7.1%) responden untuk merekod perolehan, 1 (3.6%) responden menggunakan sistem untuk pencarian bahan secara OPAC, 1 (3.6%) responden untuk merekod Program NILAM dan beberapa kombinasi fungsi lain.

Bahagian ini juga menunjukkan penggunaan e-katalog oleh 5 (17.9%) responden untuk mendapatkan maklumat dari PSS. Hal ini menunjukkan e-katalog tidak banyak digunakan untuk pencarian maklumat di PSS. Keperluan e-katalog adalah sedikit berbanding dengan keupayaannya. Bagaimanapun, e-katalog ini adalah terkini dari segi penyediaannya kerana koleksi baru sering direkodkan dan katalognya tersedia secara automatik. Pengurusan e-katalog juga mudah kerana katalog-katalog itu ada di dalam sistem. Pelbagai jenis katalog yang mempunyai pelbagai fungsi telah tersedia ada di dalam sistem itu juga.

Bahagian yang keempat mengkaji citarasa penyelaras yang mungkin akan bertukar kepada sistem automasi. Bahagian ini telah mendapati bahawa 17 (60.7%) PSS akan mengautomasi koleksi mereka. Ada PSS yang akan bertukar kepada sistem lain. Bagaimanapun, terdapat sebilangan kecil PSS yang tidak akan mengautomasikan PSS mereka kerana beberapa perkara seperti 1 (3.6%) responden tidak mahir menggunakan komputer dan 1 (3.6%) responden lain tidak dapat membuat keputusan untuk memilih sistem automasi yang baik. Hal ini menunjukkan bahawa masih ada PSS yang menggunakan katalog tradisional sahaja.

Bab yang seterusnya akan mempersempahkan rumusan dan cadangan yang boleh dikemukakan oleh penyelidik sebagai panduan kepada penyelidik-penyelidik yang lain untuk menyelidik bahagian-bahagian PSS yang lain agar pengurusan dan penggunaannya sampai ke tahap maksima.